

'Prins Willem III-route: de prins beveelt een dijk'

Woerden – Nieuwerbrug - Bodegraven (fort Wierickerschans) – Hekendorp (Goejanverwellesluis) - Oudewater – Montfoort – Linschoten - Woerden

Start: NS station Woerden.

ROUTE:

NS Station Woerden.

- 1 Aan de voorkant van het station de Stationsweg volgen in de richting van het centrum. Bij de oversteekplaats met verkeerslichten (na de brug over de Oude Rijn) ligt de ingang naar het Brediuspark. Daar vandaan kan een rondwandeling over de oude vestingwal en buitengracht (Singel) gemaakt worden.
2. Fietsroute gaat linksom (de Oostdam)
3. Op deze weg links aanhouden om het kasteel heen (Prins Hendrikkade).
3. Dan rechts aanhouden (Wilhelminaweg).
4. Einde Wilhelminastraat opnieuw rechts aanhouden (Oranje- en Chrysantstraat).
- 5 Op kruising Chrysantstraat en Boerendijk rechtsaf.
6. Op de Boerendijk de tweede straat linksaf (Hoge Rijndijk).
7. Over de Hoge Rijndijk rechts aanhouden langs de Oude Rijn (Bedrijventerrein Barwoutswaarder).
- 8 Via Barwoutswaarder de weg langs de Oude Rijn volgens naar Nieuwerbrug (heet daar weer Hoge Rijndijk).
9. Aan het einde van de Hoge Rijndijk in de bebouwde kom van Nieuwerbrug rechtsaf (Graaf Florisweg).

10. Na de brug over de Dubbele Wiericke rechtdoor langs de zuidzijde van de Oude Rijn (Weijpoort).
11. Weijpoort gaat in Bodegraven over in Zuidzijde en op nr. 132 ligt fort Wierickerschans (toegang aan de linkerkant).
12. Vervolg fietsroute voorbij het fort direct linksaf (Laageind).
13. Bocht naar links, bocht naar rechts en vervolg langs de Enkele Wiericke (Prinsendijk).
14. Op de Prinsendijk kruising met spoorweg, na $\pm$ 1 km bij bruggetje linksaf over de Enkele Wiericke en aan het einde rechtsaf (Weiweg).
15. Op de Weiweg onder de A12 door en daarna verder over het Laageind van Driebrugge.
16. In de dorpskern van Driebruggen fietsroute rechtsaf in de richting van Oukoop (Wierickepad).
17. Aan het einde van het Wierickepad linksaf (Kippenkade en daarna Oukoopsedijk).
18. Vervolg tot scherpe bocht naar links voor de spoordijk Gouda – Woerden (Negen Viertel)
19. Parallel aan de spoordijk Negen Viertel volgen, aan het einde linksom naar beneden en rechtsaf onder de spoorweg door naar Hekendorp (Opweg).
20. Einde Opweg linksom naar Goejanverwelle, rechts aanhouden omhoog over de Goejanverwellesluis en daarna weg langs de Hollandse IJssel volgen naar Oudewater (Hekendorpse Buurtweg, Hekendorperweg).
21. In de bebouwde kom van Oudewater eerste weg rechts aanhouden (Oude Hekendorperweg).
22. De Oude Hekendorperweg kan voor fietsers vervolgd worden onder de Joh. J. Vierbergenweg door langs de Hollandsche IJssel tot de Grote of Sint-Michaëlskerk (Noord-IJsselkade).
23. Bij de kerk links aanhouden (Helletje, Wijdstraat).
24. Einde Wijdstraat rechtsaf de Visbrug over en nogmaals rechtsaf (Kappellestraat).
25. Op kruising aan het einde van de Kappellestraat rechtdoor (Waardsedijk).
26. Waardsedijk volgen in Snelrewaard in de richting van Montfoort; nr. 43 is boerderij 'De Schans'.
27. Voor de N 204 links aanhouden en bij rotonde linksaf het fietspad op naar Linschoten.
(Voor een bezoekje aan Montfoort even rechtdoor fietsen.)
28. Op minder dan een kilometer voor de dorpskern van Linschoten zijn aan beide zijden van de N 204 bosschages te zien van een veldlinie van de Oude Hollandse Waterlinie; zie het informatiepaneel aan de rechterkant van het fietspad.
29. Na de rotonde bij Linschoten de eerste weg rechtsaf (Zandpad, Dorpsstraat).
30. Voorbij de dorpskerk de derde straat rechtsaf (Jacob van Barneveldstraat).
31. Op de Van Barneveldstraat rechtdoor Het Weipad volgen tot in het polderland.
32. Weipad uitrijden en aan het einde linksaf (Cattenbroekerdijk).
33. Cattenbroekerdijk volgen over de A12 en door de buitenwijken van Woerden (Cattenbroekerlaan) tot aan de Utrechtsestraatweg langs de Oude Rijn.
34. Linksaf de Utrechtsestraatweg op en eerste straat rechtsaf (Fort Oranje).
35. Op T-kruising rechtsaf (Bastion Willem) en na een rondje opnieuw rechtsaf (Fort Oranje).
36. Op Fort Oranje tweede straat rechtsaf over bruggetje Oude Rijn en direct linksaf (Oudelandseweg).
37. Einde Oudelandseweg bij verkeerslichten linksaf (Stationsweg).
38. Op Stationsweg rechtdoor naar het NS station in Woerden.

Enkele mogelijkheden om onderweg wat te drinken en/of eten:

Woerden:	Grand Kasteel Woerden, Kasteel 3. Brasserie De Kazerne, Kruittorenweg 13.
Nieuwerbrug	Museum Proeverij de Koffietuin, Weijpoort 12
Bodegraven:	Fort Wierickerschans, Groene Hart Centrum, Zuidzijde 132.
Hekendorp:	Café Goejanverwelle, Goejanverwelle 29a.
Oudewater:	Eethuisje 't Backertje, Markt Oostzijde 14. Hotel Restaurant Abrona, Broeckerstraat 20
Montfoort:	Restaurant Kasteel Montfoort, Kasteelplein 1 Restaurant en Stadscafé Het Oude Stadhuis, Hoogstraat 36
Linschoten:	Café Het Wapen van Linschoten, Dorpsstraat 34

Achtergrondinformatie

Startpunt Vestingstad Woerden

Woerden is in de achttiende eeuw een vestingstad van de Oude Hollandse Waterlinie (OHWL) geworden. Van de dubbele omwalling resteert een vrijwel complete buitengracht of Singel en een

klein gedeelte van de binnengracht. Een rondwandeling over de restanten van de bijbehorende omwallingen voert langs rustige gebieden met waterpartijen, parken en begraafplaatsen. Een zwaar uitgevoerd Arsenaal (militair magazijn) en een flinke kazerne, in classicistische stijl, behoren tot de meest markante gebouwen in het historische centrum. Aan de rand hiervan is het kasteel van Woerden bewaard gebleven. Het laat-middeleeuwse gebouw was ook onderdeel van de omwalling van de stad. Nog ouder zijn de Romeinse sporen die o.m. in het stadsmuseum en parkeergarage Castellum zijn te vinden.

Hoofdkwartier van prins Willem III

Ongeveer in het midden van de OHWL - van Gorinchem tot Muiden - vestigde prins Willem III in 1672 zijn hoofdkwartier te Bodegraven aan de Oude Rijn. De doorgang van de Oude Rijn werd verdedigd met schansen bij Nieuwerbrug en de Wierickerschans. Dat was afdoende, totdat een Franse legereenheid aan het eind van het jaar - bij afwezigheid van prins Willem III - over bevroren inundatiegebieden in Zegveld achter deze verdedigingswerken wist te komen. Tot aan Gouwsluis, waar de Gouwe in de Oude Rijn komt, werden toen verdedigingswerken onklaar gemaakt en gingen gebouwen en watermolens in de brand. Bovendien vielen inwoners van de dorpen Zwammerdam en Bodegraven ten prooi aan de verniel-, roof- en moordzucht van de Franse soldaten.

(1) Fort Wierickerschans

Vanuit Woerden leidt het oude jaagpad langs de Oude Rijn – aan de zuidzijde - naar fort Wierickerschans in Bodegraven. Dit fort is binnen een jaar gebouwd na het onheil met de Franse soldaten. Het was dus het gevolg van grote schrik en verontwaardiging. Een doorbraak in het Oude Rijngebied mocht niet nog eens gebeuren.

Fort Wierickerschans is omgeven met zware, hoge wallen en heeft vier uitspringende hoeken: de zogenaamde bastions. In aansluiting op de Oude Rijn is een brede gracht om het fort aangelegd. Het fortterrein meet ruim honderd bij honderd meter en daarop staan verschillende militaire gebouwen. Vanaf het midden van de achttiende eeuw is het fort lange tijd als (bus)kruitdepot in gebruik geweest. Zware gebouwen op de binnenplaats geven dat nog aan. Deze monumentale bouwwerken worden thans gerestaureerd en gerenoveerd. Staatsbosbeheer heeft op het fort een bezoekerscentrum ingericht: 'Het Groene Hart Centrum'.

(2) Prinsendijk

De Franse vijand probeerde het inundatiegebied van de Wiericken, tussen Oude Rijn en Hollandsche IJssel, met veel rivierwater in het ongerede te brengen in 1672-1673. Prins Willem III zag zich daardoor genoodzaakt een dijk te bevelen: de westelijke kade langs de Enkele Wiericke moest tot een zware keerdijk worden gemaakt. Voor dit werk diende iedere polder een contingent potige mannen met gereedschap te leveren. Dat gebeurde, en de Prinsendijk ligt er nog altijd. De Prinsendijk, op de grens van Holland en Utrecht, was in vreedstijd een horde die smokkelaars moesten zien te nemen. Het smokkelpad richting Hekendorp herinnert daar nog aan. Nu is dit gebied geliefd bij wandelaars en fietsers.

(3) Goejanverwellesluis

In de tijd van de OHWL heette Hekendorp Goejan- of Goverwelle en de sluis in de dijk van de Hollandsche IJssel de Goejanverwellesluis (zie ook de Prinsessenroute). Via deze sluis werd het water uit de Hollandsche IJssel ingelaten om het land tussen de Wiericken onder water te zetten: een inundatiegebied met een breedte van om en nabij de twee kilometer. Nergens was de OHWL zo smal tussen Gorinchem en Muiden. Daarom waren er zowel langs de Oude Rijn als langs de Hollandsche IJssel hoofdposten van het leger van de prins gevestigd in 1672-1673. Het fort Wierickerschans uitgezonderd is hiervan niets bewaard gebleven.

Door de Hekendorpse Buurt gaat de route verder in oostelijke richting naar Oudewater.

(4) Vestingstad Oudewater

Het kleine oude stadje heeft een ongelukkig vestingverleden. De "moord van Oudewater" voltrok zich in de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). In 1672-1673 lag Oudewater enige tijd onbeschermd voor de waterlinie, d.w.z. voor de lijn Goejanverwellesluis-Nieuwerbrug. Pas in de achttiende eeuw werd de waterlinie naar het oosten verlegd en Oudewater aanzienlijk versterkt. Aan de zuidoostkant zijn sporen van hoge bastions en een brede gracht nog het best te zien. Vanuit die oude gefortificeerde zuidoosthoek gaat de route verder over de Waardsedijk langs de Hollandsche IJssel, door de Snelrewaard en in de richting van Montfoort.

(5) Voormalige Linie van de Pleit

Ongeveer halverwege Oudewater-Montfoort herinnert Hoeve de Schans aan de Linie van de Pleit die daar omstreeks 1800 dwars op de Hollandsche IJssel lag. Achter de boerderij verraadt een afwijkend slootpatroon nog de ligging van een zogeheten halfbastion. Aan de zuidkant van de Hollandsche IJssel staat nu het moderne gemaal 'De Pleyt' en verwijst café-restaurant De Schans naar de oude linie uit de tijd van de OHWL.

In Montfoort zijn restanten van stadsmuren en een –poort, een gracht en een deels gerestaureerd en verbouwd kasteel te vinden. Het Utrechtse stadje lag in de achttiende eeuw bijna tegen de OHWL aan. Voor een volgend spoor van de waterlinie moet het fietspad langs de N 204 gekozen worden in de richting van het dorp Linschoten.

(6) Voormalige Linie van Linschoten

Vlak voor het dorp Linschoten kruist het fietspad de Linie van Linschoten. Het dwars op de huidige weg gelegen verdedigingswerk uit het eind van de achttiende eeuw is nog herkenbaar aan grondsporen en bosschages, een laatste spoor van een camouflagebos. Aan de overzijde van de N 204 draagt een boerderijtje de naam 'De schans'. Daar achter strekken de contouren van de oude landlinie zich verder uit, zoals op een paneel langs het fietspad staat aangegeven.

De fietsroute wordt vervolgd door het kerkdorp Linschoten en vandaar over het Weipad in de polder naar de Cattenbroekerdijk. In noordelijke richting komt deze dijk uit aan de oostkant van Woerden.

(7) Voormalige forten Oranje en Kruipin

Over de Utrechtsestraatweg aan de zuidkant van de Oude Rijn gaat de route weer terug naar het historische centrum van Woerden. Ter hoogte van de nieuwbouwwijk Meander worden dan eerst nog de straat Fort Oranje en de woonwijkjes Bastion Willem en Bastion Maurits gepasseerd. Die namen herinneren samen met nieuw gemaakte gracht- en bastionvormen aan het voormalige fort Orange. Aan de noordzijde van de Oude Rijn hoorde daarbij het kleine fort De Kruipin. Op dit punt kruiste de OHWL de rivier in de achttiende eeuw.

In 1672 was prins Willem III met zijn soldaten op die plaats al eens in botsing gekomen met de Franse vijand. De 'Slag van de Kruipin' kostte veel levens en ging gepaard met een flinke brand in het betwiste Woerden.